

Les Vikings, rois de la mer

Au ixe siècle, de nouvelles peuplades entrent en scène et attaquent le royaume des Francs : ce sont des Germains demeurés en Scandinavie et que la civilisation romaine n'a jamais atteints.

Ces hommes s'appelaient Normands ou hommes du Nord. Les gens de mer de leur pays étaient des marins exceptionnels, les fameux Vikings. Depuis des siècles déjà, ils traversaient la Baltique, sillonnaient les mers et remontaient les fleuves. Ils allaient jusqu'à Byzance et Bagdad échanger des peaux, des bois, des esclaves et du miel contre des tissus précieux et des épices. Le long des routes marchandes qu'ils avaient tracées, ils érigeaient des colonies, telles que, par exemple, Novgorod et Kiev qui devaient devenir d'importantes cités.

Les Normands entreprirent également de nombreux voyages vers l'ouest. Un de leurs chefs, Éric le Rouge, fonda une colonie au Groenland. Par la suite, ses fils Leif et Thorval débarquèrent en Amérique, bien avant Christophe Colomb.

Différentes raisons poussaient les Normands à émigrer vers des régions nouvelles : l'aridité de leur sol, incapable de nourrir une population toujours grandissante; les luttes intestines qui obligeaient parfois des tribus entières à émigrer; enfin et surtout le goût de l'aventure.

L'Europe occidentale, si proche et si riche, sans défense notable, fut pour eux une proie alléchante et facile. Ils commencèrent par quelques raids, puis ils entreprirent des invasions de

grande envergure. Ils s'emparèrent ainsi d'une grande partie de l'Écosse. En France, le roi Charles le Simple fut forcé de conclure un accord avec les Normands (911); il leur céda le pays de Rouen, à l'embouchure de la Seine. Ce pays s'est appelé depuis la Normandie.

C'est de là que, un siècle et demi plus tard, les Normands partiront à la conquête de l'Angleterre.

A la fin du ixe siècle, en Angleterre, le roi Alfred s'opposa énergiquement aux incursions des Normands danois qui avaient envahi la moitié de son pays. Il parvint à les rejeter. Mais en 1016, un peu plus d'un siècle après sa mort, le roi danois Cnut devint maître de l'Angleterre et de tous les territoires côtiers de la Baltique. Il peut être considéré comme le roi de l'Europe du Nord à cette époque. Mais son immense empire maritime ne devait pas lui survivre. L'Angleterre échappe au joug des Normands danois en 1035, pour retomber sous le joug des Normands venus de France sous la conduite de Guillaume le Conquérant, duc de Normandie, vainqueur à Hastings en 1066.

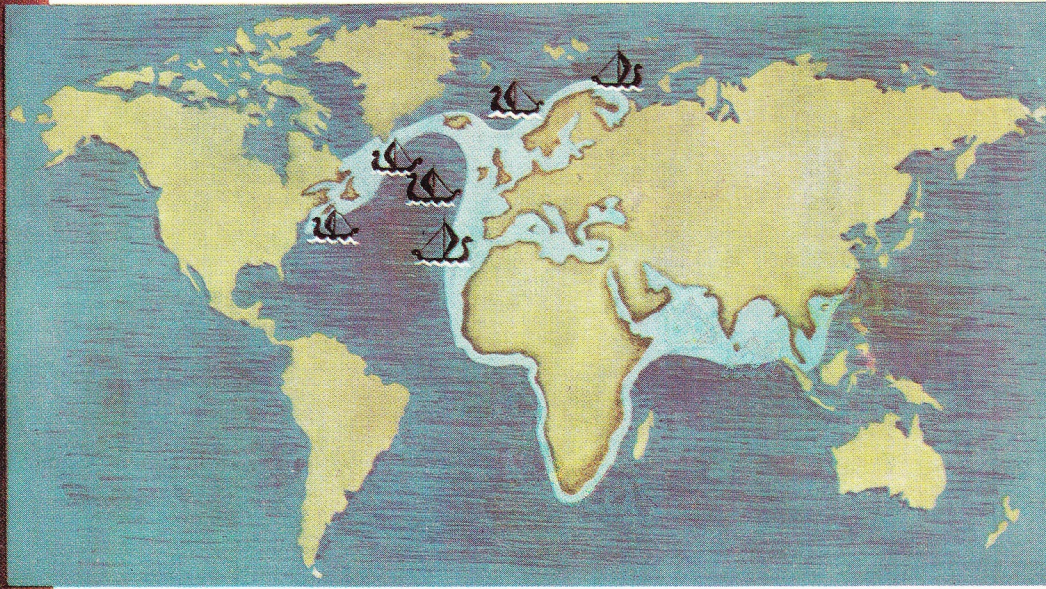
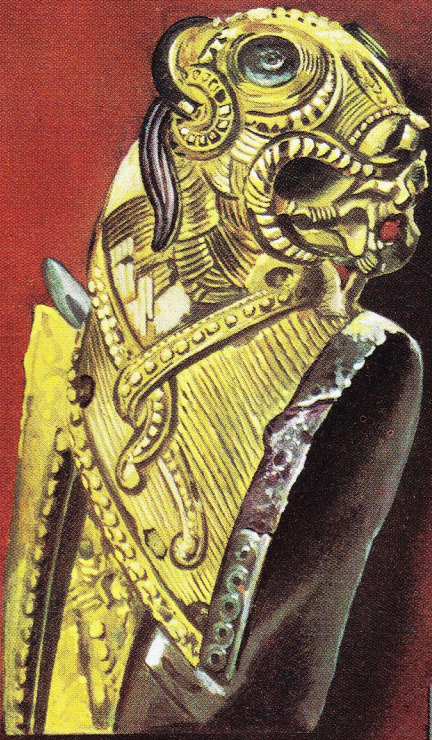
En haut : figure de proue d'un navire (drakkar) viking (Musée national de Copenhague).

A droite : embarcation des Vikings (snèkar) d'environ 20 m de longueur sur 5 m de largeur, pouvant contenir une centaine de Vikings (Hall maritime d'Oslo).

Au milieu, à gauche : pierre portant des caractères runiques, relatant la légende de Siegfried; à droite : carte des expéditions des Vikings.

En bas, à gauche : une coupe d'origine arabe trouvée à Birka, ville des Vikings, à l'ouest de Stockholm (Musée national d'Histoire à Stockholm).

A droite : traîneau viking (Musée national d'Oslo).

DE KONINGEN VAN DE ZEE

Bij onze beschouwingen over de toestanden in West-Europa na de val van Rome hebben we de Britse eilanden en Scandinavië niet behandeld.

Ierland en het grootste gedeelte van Schotland werden door de Romeinen nooit veroverd. Anderzijds was in Engeland de Romeinse invloed nooit zo doorgedrongen als in Gallië: de Romeinen veroverden het land later en trokken er zich vroeger uit terug. Toen de Romeinse legioenen Engeland hadden verlaten, kon daarom ook de Romeinse invloed gemakkelijker worden vergeten dan elders.

Het is mogelijk, dat de Kelten een tijdlang hun vóór-Romeinse levenswijze weer aannamen. Maar we weten het niet zeker, omdat geen betrouwbare documenten uit die periode zijn overgebleven. Een duidelijk beeld verkrijgen we pas na de landing van Sint-Augustinus van Canterbury in Kent. Tegen die tijd was Engeland niet langer Keltisch. Drie Germaanse volkeren, de Saksen, de Angelen en de Jutten, hadden het veroverd. Het was in een aantal kleine koninkrijkes verdeeld. De Kelten leefden voornamelijk in Ierland, West-Schotland en Wales.

In Scandinavië, waar de Romeinse beschaving nooit was doorgedrongen, ontwikkelden zich andere Germaanse stammen, die nog heidense godheden aanbaden, steeds verder tot een werkelijke natie. We bedoelen de Noormannen, wier zeevaarders de Vikinger zeekoningen waren.

Tegen de achtste eeuw hadden de Vikingen, die goedgebouwde schepen gebruikten waarvan de lengte soms wel achttien meter en de breedte bijna vijf meter bedroeg, de hele kust van Scandinavië en de Baltische Zee onderzocht. Vele van de belangrijke Europese stromen waren ze ver opgevaren. Door hun schepen over land van de ene rivier naar de andere te dragen, waren ze er dikwijls in geslaagd, diep in Europa en Azië door te dringen. Ze hadden rivier-en-land-wegen uitgebouwd naar verafgelegen plaatsen als Constantinopel en Bagdad. Langs hun handelswegen hadden ze verschillende kleine nederzettingen gesticht, waarvan er ten minste twee, Kiev en Novgorod, later belangrijke steden zouden worden.

Ook naar het westen toe ondernamen de Noormannen lange en gedurfde tochten, op zoek naar

buit, grondgebied en avontuur. Gedurende de negende eeuw leerden ze de hele kust van IJsland kennen. In 982 stichtte Erik de Rode, één van hun leiders, een nederzetting in Groenland en enkele jaren later bereikten zijn zonen Leif en Thorvald de kust van Noord-Amerika.

Om verschillende redenen verkozen vele Noormannen een leven van zeereizen, ontdekkings-tochten en overzeese handel. Ten eerste was de bodem van hun vaderland arm en kon voor de snelgroeiende bevolking niet voldoende voedsel leveren. Dan werden ook vele mannen als gevolg van burgeroorlogen tot verbanning gedwongen. Maar de voornaamste reden was waarschijnlijk, dat de Noormannen van avontuur hielden.

Van de achtste eeuw af kwamen vele Noormannen tot de conclusie, dat zowel avontuur als fortuin in de nabijheid van hun eigen land konden worden gevonden. Zuidelijk en oostelijk van hen, gemakkelijk binnen het bereik van de Europese kusten, waren welvarende kloosters ontstaan. Vele daarvan waren rijk aan schatten, weinige werden echter behoorlijk verdedigd. En dan lokten nog de goedbebouwde landerijen, die klaarlagen voor degenen die ervoor wilden vechten.

Zo begonnen de invallen van de Vikingen in West-Europa. Eerst ging het slechts om kleine overvallen, maar deze ontwikkelden zich in de negende eeuw tot invasies op grote schaal. Grote gebieden van Noord- en West-Schotland werden in bezit genomen. In Frankrijk werd de koning verplicht, een overeenkomst met de invallers af te sluiten: hij schonk hun een uitgestrekt gebied rond de monding van de Seine. Dit gebied werd "Normandië" genoemd en van daaruit begon in 1066 de Normandische verovering van Engeland. In Engeland was Koning Alfred er tegen het einde van de negende eeuw in geslaagd, verschillende kleine koninkrijkes te verenigen in een strijd tegen de Deense Noormannen, die ongeveer de helft van het grondgebied in bezit hadden genomen. Maar in 1014, weinig meer dan een eeuw na zijn dood, regeerde een Deense koning, Knud, over Engeland.

Boven links: Vikinger boegbeeld. **Midden links:** Steen met een Noorse legende in runische letters. **Onder links:** Arabische beker, door de Noormannen naar Scandinavië meegebracht. **Rechts:** Vikingschip, Vikinger zeewegen en een Vikinger sleeboot.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.